

Archiv obce Konstantinovy Lázně

[1850] – 1945

Inventář

Číslo EL NAD: 135
Evidenční číslo pomůcky: 195

Obsah

Úvod.....	3
I. Vývoj původce archivního souboru.....	3
II. Vývoj a dějiny archivního souboru.....	8
III. Archivní charakteristika archivního souboru.....	9
IV. Stručný rozbor obsahu archivního souboru.....	10
V. Záznam o uspořádání archivního souboru.....	10
Příloha č. 1 – Seznam použitých pramenů a literatury.....	11
Příloha č. 2 – Seznam použitých zkratk.....	12
Inventární seznam.....	13

Úvod

I. Vývoj původce archivního souboru

Organizaci místní samosprávy, převedením pravomocí do rukou obcí, předcházelo zrušení roboty a poddanství v roce 1848. Následoval zákon o provizorním zřízení obecním č. 170/1849 Ř. z. ze dne 17. března, který zrušil dosavadní pravomoc panských vrchnostenských úřadů ve správě venkovských obcí, kde vrchnost doposud zastupovali venkovští rychtáři a konšelé, pověřeni vykonáváním částečné a obecné samosprávy. Stále ještě omezené obecní pravomoci zaručily obcím alespoň základní práva, mezi něž patřila práva: svobodné volby zástupců, domovské, samostatně vyřizovat vlastní agendu, uveřejnit veřejně výsledky obecního hospodaření a zveřejnění jednání obecních zástupců. Jednalo se o zlomový počín, vyvolaný zejména tlakem na politickou situaci ve státě. Zprvu udílená samostatnost zemská přenesla se na úroveň krajskou, okresní a obecní. Přestože by se tak mohlo zdát, že majitelé dosavadních panství tím přišli o řadu výhod, opak je skutečností. Mohli snáze uplatnit svůj vliv především tam, kde jej potřebovali využít nejvíce. Postupně mohli získat kontrolu nad obcemi a později nad celými okresy.

Shora uváděná zákonná úprava, takzvané Stadionovo prozatímní obecní zřízení, vycházela z uvozovacího patentu a v něm uvedeného hesla, že základem svobodného státu je svobodná obec. Zákon jej zachovával tak, že hovořil o obcích místních, okresních a krajských. Skutečně platnými se však staly pouze předpisy o obcích místních.

Obce se staly nejnižším článkem místní samosprávy. Obvod těchto obcí se shodoval s katastrálním územím. Novým prvkem se stalo zavedení pravidla, že každé sídliště se muselo stát obcí či součástí obce nazývané osadou. Dřívější rozdíly mezi sídlišti různých stupňů byly zachovány pouze v názvoslovích těchto obcí, jako města, městyse čili městečka a vesnice či vsi. Každá obec náležela do určitého soudního a politického okresu a každá osoba musela patřit do evidence některé obce. Pokud některé z obcí nesplnily zákonné požadavky, mělo se přistoupit k jejich sloučení s jinou obcí, přestože by s tím dotčená obec nesouhlasila.

Stadionovo zřízení rozlišovalo dvojí působnost obce. Obec se měla starat především o svoje vlastní záležitosti, obecní zřízení tehdy hovořilo o přirozené působnosti obce. Ve své působnosti nemohla být obec omezována mimo zákonem uváděné případy. Jakýmsi protipólem přirozené působnosti obce se stala působnost přenesená. Tato působnost zahrnovala obstarávání určitých veřejných věcí, které obci nařizovala státní správa.

V každé obci se povinně zřídily dva orgány, obecní výbor a představenstvo. Obecní výbor volený na tři roky představoval kolegiální orgán a rozhodoval většinou hlasů. Disponoval však pouze usnášecí a dozorčí mocí, bez možnosti použít moc výkonnou. Užším orgánem, voleným právě z členů obecního výboru, se stalo obecní představenstvo. Skládalo se ze starosty a alespoň dvou radních. Nepředstavovalo ovšem kolegium, radní vytvářeli jen pomocný a zastupující orgán v době starostovy nepřítomnosti v úřadu, samotný starosta se stával výkonným orgánem, který prováděl usnesení obecního výboru.

Nad samosprávnými orgány se zavedla instituce dozoru a starosta mohl využívat práva prozatímního odložení výkonu rozhodnutí obecního výboru, pokud to odporovalo zákonům nebo mohla být způsobena škoda obci samotné. V roce 1850 došlo k rozšíření dozorčí moci a místním obcím přibyla policie. Nadřízený okresní úřad měl dohlížet na práci starosty v oboru

místní policie patřící do přirozené působnosti obce. V nutných případech pak uváděl věci do pořádku. Vláda mohla obci kdykoliv výkon místní policie odejmout a zabezpečit její činnost za pomoci vlastních orgánů.

Vlastní činnost obecní samosprávy začala v roce 1850, kdy byly aktivovány nově zřízené státní politické úřady. Došlo k územní reformě obcí a obecní samospráva se posléze stala skutečností.

K vydání dalšího obecního zřízení došlo v roce 1859, v platnost vstoupilo pouze ustanovení o domovském právu a navíc nastalo odstranění veřejnosti jednání orgánů obecní samosprávy. Po vydání Říjnového diplomu docházelo k postupnému odstranění zásahů do samosprávy. V roce 1861, po volbách do obecních orgánů, v nichž zvítězili ve většině měst v Čechách čeští zástupci, byla veřejnost jednání zavedena opět. Rok poté vstoupil v platnost rámcový říšský obecní zákoník jako výsledek jednání mezi vládou, snažící se dostat obce pod větší kontrolu, a mezi parlamentem. V roce 1863 bylo vydáno obecní zřízení a řád volební pro Slezsko, o rok později také pro Moravu a Čechy č. 7/1864 Z. z. Tato zřízení se vztahovala na všechny obce příslušné země s výjimkou statutárních měst. Každá nemovitost musela náležet do svazku některé obce. Samosprávné obce se mohly slučovat a rozlučovat a za určitých okolností měnit svoje hranice, o čemž však s konečnou platností rozhodovaly zemské sněmy.

Obecní zřízení rozlišovala dva druhy občanů do obce náležejících. Jednalo se o skupinu osob spojenou s obcí na základě jakéhosi hmotného svazku či o skupinu osob přespolečných. Je zřejmé, že prvně uváděná skupina disponovala všemi výhodami, které jí ze zákona příslušely, avšak nejdůležitějším právem bylo právo volební.

Voliči oprávnění k volbě volili na tříleté funkční období obecní výbor. Počet členů výboru se odvíjel podle zalidněnosti obce a v Čechách se pohyboval mezi osmi a 36 členy, na Moravě od sedmi do 30 členů. Obecní výbor volil ze svého středu obecní představenstvo, které se skládalo z obecního starosty a obecního radního. Počet členů obecního představenstva nesměl přesahovat třetinu členů obecního výboru, počet radních však nemohl klesnout pod dva. Obecnímu výboru se v této době občas říkalo obecní zastupitelstvo. Každý volitelný a řádně volený občan byl povinen volbu přijmout, výjimky z tohoto pravidla byly přesně stanoveny.

Obec, její činnost a veškerý život v ní tak v podstatě existoval v nezměněné podobě téměř do roku 1918, kdy se po vzniku nového, samostatného státu přijala zcela odlišná opatření pro obecní samosprávu.

Základním pravidlem pro chod obce po roce 1918 zůstal nadále předpoklad, že o obecních záležitostech může rozhodovat pouze osoba, která přispívá na udržování obecního hospodářství, avšak vyvstala potřeba řešit situaci s volebními řády. Na počátku roku 1919 tak vstoupila v platnost dvě zákonná nařízení, zákon č. 75/1919 Sb. o řádu volení v obcích a zákon č. 76/1919 Sb. o novele k obecnímu zřízení.

Volební řád představoval výsledek dohody občanských stran se sociální demokracií a přinášel značnou demokratizaci. Přiznával totiž všeobecné, rovné, tajné a přímé hlasovací právo při volbách do obcí všem osobám, které měly v obci alespoň tříměsíční trvalé bydliště a které nebyly určitým způsobem diskvalifikovány a dosáhly věku 21 let. Pasivní volební právo se přiznalo osobám ve věku od 26 let a volený musel alespoň jeden rok v obci bydlet. Volilo se na základě kandidátních listin a podle zásad poměrného zastoupení. Volební období se prodloužilo na čtyři roky, v roce 1933 na šest let, aby se sjednotila délka volebních období s

ostatními samosprávami. Vznikly obecní finanční komise, v nichž jednu polovinu představovali zástupci zvolení obecním zastupitelstvem a druhou zástupci jmenovaní okresním úřadem. Jednalo se tak především o kontrolu ze strany státu, který si v obcích nepřál převahu socialistické většiny, která by mohla volně nakládat s obecními prostředky. Komise mohly kontrolovat veškeré obecní hospodaření a odvolávat se proti všem usnesením obecního zastupitelstva finanční povahy.

Zákonná novela obecních zřízení rozeznávala tyto řádné orgány obcí: obecní zastupitelstvo, obecní radu, starostu, případně jeho náměstky a komise.

Obecní zastupitelstvo nahradilo dřívější obecní výbor. Jeho zvolení se účastnili všichni voliči oprávnění k volbě a skládalo se z devíti až 60 členů podle počtu obyvatel v obci.

Ze svého středu volilo obecní zastupitelstvo obecní radu, která nastupovala na místo dřívějšího obecního představenstva. Skládala se ze starosty, jeho náměstka či náměstků a členů rady, radních. Počet všech těchto členů činil znovu jednu třetinu obecního zastupitelstva, proto se stanovil počet jeho členů na devět, aby rada byla nejméně tříčlenná. Plnila totiž také funkci obecního trestního senátu, a tento musel být nejméně tříčlenný, tvořil jej starosta a dva radní.

Došlo k jasnému vymezení významu obecní rady, totiž že obecní rada tvoří sbor, který se za předsednictví starosty usnází na všech věcech, jež podle zákona nebo podle zákonných nařízení nejsou vyhrazeny obecnímu zastupitelstvu. Toto ustanovení utvářelo z rady primární orgán obce.

Obecní zastupitelstvo volilo ze svého středu rovněž starostu a jeho náměstka, v obcích s počtem převyšujícím 24 členů zastupitelstva se volili náměstci dva. Volba starosty nemusela být potvrzena státem, zákon č. 122/1933 Sb. o změnách řádu voleb v obcích však stanovil, že volbu starosty schvaluje státní úřad. Pokud státní úřad volbu starosty a jeho náměstků nepotvrdil, pozbývala tato volba platnost a obecní zastupitelstvo bylo povinno uskutečnit volbu novou. Kdyby se však zastupitelstvo zdráhalo provést novou volbu, pozbývala by platnosti také volba členů obecního zastupitelstva. Politický úřad jmenoval do čela obce správní komisi a v příhodné době vypisoval novou volbu obecního zastupitelstva. Podle shora psaného je jasně viditelné, že těmito ustanoveními byla obecní samospráva značně okleštěná. Státní úřady nezavazoval žádný termín k vypsání nových voleb obecního zastupitelstva.

Právním obcí bylo zřizovat si poradní a přípravné sbory ve formě komisí.

Nejdůležitějším orgánem, v jehož rukách spočívala rozhodující moc, byla obecní rada. Její zasedání byla neveřejná a konala se poměrně často. Obecnímu zastupitelstvu byly vyhrazeny pouze některé věci, schvalovalo zejména obecní rozpočet, jeho schůze se měly konat alespoň jednou za dva měsíce a byly veřejné. K určitým funkcím starosty patřilo svolávání schůzí obecní rady a obecního zastupitelstva, zastupování obce navenek apod.

Mezi mimořádné orgány obce patřil vládní komisař nebo správní komise. Pokud zemský úřad rozpustil zastupitelstvo, bylo povinností příslušného okresního úřadu stanovit pro obec přechodný orgán (komisař, správní komise). Tento mimořádný orgán vedl správu obce do řádné volby a dosazení nově zvoleného zastupitelstva. Pravomoc přechodných orgánů zůstala omezena na běžné záležitosti a kromě toho směl provádět pouze neodkladné akty, jejichž prodlením by mohla obci vzniknout škoda.

V období německé okupace pohraničí v letech 1938 – 1945 se charakter veřejné správy výrazně odlišoval od předešlého. V odtržených pohraničních částech republiky vstoupil v

platnost říšskoněmecký systém a došlo k odstranění volitelnosti orgánů územní samosprávy. Na protektorátním území vznikly správní orgány řídicí se poněkud upravenou verzí týchž zákonů. V pohraničí převzala dočasně, do 20. října 1938, veškerou výkonnou moc armáda. Z jejího pověření vedli armádní zástupci veškeré existující správní orgány.

Nejdůležitějším obdobím ve vývoji sudetské správní organizace byla krátká doba od 21. října 1938 do 30. dubna 1939. Došlo k přijetí významných zákonných opatření a vybudování celé správní sítě. Vznikla tzv. Říšská župa sudetská (Reichsgau Sudetenland) a celé území se rozdělilo na venkovské a městské okresy (Landkreise a Stadtkreise). Ve venkovských okresech byly utvořeny úřady landrátů (Der Landrat) navazující na prvorepublikové okresní úřady. Došlo k faktické likvidaci územní samosprávy. Ve správě obcí se zavedl tzv. vůdcovský princip a správu obce tak zastával pouze starosta. Stálými zástupci starostů se stali přidělenec (Beigeordnete). První přidělenec byl podle zákona prvním a stálým zástupcem starosty, zbývající přidělenec byli stálými zástupci pouze ve svých pracovních oborech (sociální péče, policie, zdravotnictví, školství apod.), starosta však mohl vztáhnout každou z těchto záležitostí na sebe. Další obecní orgán představovali obecní radové obstarávající trvalý kontakt mezi obecní správou a ostatními obyvateli. Jednalo se o nejméně 12 a nejvíce 36 členů a zákon stanovil, ve kterých záležitostech se musí starosta s obecní radou poradit. Kromě obecních radů existovali ještě poradci, kteří vykonávali poradní činnost pro starostu a přidělenec v určitém správním oboru nebo jiné speciální otázce. K obecním orgánům patřila také porada obecních radů a poradců. Starosta je zval v přiměřené lhůtě k poradě a oznámil jim její důvod.

O zajištění vzájemné symbiózy mezi obecní správou a nacistickou stranou se staral zmocněnec NSDAP. Ze zákona požíval značného vlivu na správu obce, aby dohlédl na správnou interpretaci nacistických zájmů ve svěřené obci. Starosta a přidělenec z povolání vykonávali svůj úřad 12 roků, pokud se jednalo o úřad čestný, krátka doba na 6 roků.

Činnost obecních úřadů zanikla v roce 1945, kdy byly nahrazeny soustavou národních výborů. V pohraničí navazovaly na obecní úřady místní správní komise jmenované postupně v letech 1945 – 1946.

Původní název vsi Konstantinovy Lázně zněl Lázně Nová Ves. Již v 16. století vyvěral na polích, 2 kilometry jihovýchodně od Nové Vsi u Bezdržic, minerální pramen. Místní obyvatelé sice ještě neznali jeho léčivé schopnosti, využívali jej však k příležitostným koupelím pro posílení těla. Na sklonku 18. století vypukla na bezdržickém panství tzv. zlatá horečka a na mnoha místech proběhlo důkladné mapování geologického složení půdy. Majitel panství Bezdržice, kníže Konstantin Dominik Löwenstein – Wertheim, věnoval geologickému průzkumu pozornost a jakmile se prokázalo, že očekávání a představy o nerostném bohatství Bezdržicka byly nadnesené, rozhodl se zaměřit svůj zájem na možné využití minerálních vod k léčebným účelům. V tomto směru podnikl patřičné kroky a s předstihem si nechal zpracovat posudky o vhodnosti využití pramenů v okolí Nové Vsi pro lázeňství. Jeho snaha se však nesesetkala s pochopením, neboť majitelé inkriminovaných pozemků přišli s přemrštěnými požadavky předtím, než je od nich kníže vykoupí. Jednalo se především o zbavení povinnosti vůči vrchnosti. Kníže odmítl a sedláci z Nové Vsi se tak rozhodli podnikat v lázeňství na vlastní pěst.

Zhruba kolem roku 1803 se začala psát počáteční kapitola této lázeňské lokality. Rychlému zájmu z řad obyvatelstva o zdravotní koupele však záhy nestačilo prozatímně zbudované jednoduché dřevěné stavení, a proto vznikla mezi lety 1812 – 1819 v blízkosti pramene nákladnější stavba, později zvaná Staré Lázně. Velkolepě pojatá a moderní lázeňská

budova se však ukázala být nad finanční možnosti zainteresovaných sedláků a ti se rychle ocitli ve finanční tísní. Zisk zdaleka neodpovídal vynaloženým nákladům, a protože majitelé půdy si museli na zmiňovanou stavbu vypůjčit, hrozilo jim, že o majetek přijdou. Rozhodli se proto dohodnout s vrchností a lázně jí odprodat. Vlastník panství, kníže Karel Löwenstein, však nabídku nepřijal. Teprve po intervenci tehdejšího správce panství se kníže roku 1837 uvolil lázně odkoupit.

Protože pozdější provoz lázní neposkytoval majitelům žádný přínos, docházelo k jejich častému pronájmu. Situace se však stále zhoršovala a význam lázní postupně upadal. Až v roce 1872 se podařilo upadající a snižující se úroveň lázní zastavit, když se jako dobrý strategický tah ukázala koupě přilehlých bažinatých pozemků v okolí lázní. Jejich postupnou přeměnou ve stavební pozemky a parky získaly lázně impuls potřebný k oživení a zvýšení návštěvnosti místa. Byla provedena důkladná analýza minerálních pramenů, jejíž výsledek předčil očekávání a přinesl lázním úspěch. Ovšem zastaralé vybavení a ledabylý správcovský přístup předchozích nájemníků postavily majitele před zásadní rozhodnutí. Nabízela se tři řešení. Lázně zcela zrušit; dále rekonstruovat, což by si vyžádalo nemalé finanční prostředky, či je přeměnit na samostatně působící subjekt. Löwensteinové se nakonec rozhodli veškerý majetek prodat.

V roce 1872 získala lázně plzeňská společnost zastoupená hostinským Karlem Giebischem. Posléze se do čela společnosti prosadil JUDr. Franz Pankratz, statkář a majitel uhelných dolů v Nýřanech a zároveň poslanec říšského sněmu. Dravý obchodník vnesl do lázní nadšeného podnikatelského ducha a především je povznesl na konkurenceschopnou úroveň.

Do roku 1924, kdy se samosprávně osamostatnila, zažívala obec nevídaný rozkvět a čilý návštěvnický ruch. Ještě před rokem 1900 se v mimoúředním a úředním styku používal kromě oficiálního názvu Lázně Nová Ves také zlidovělý, Konstantinovy Lázně. V průběhu první dekády 20. století však získal tento neoficiální název postupnou převahu a do roku 1913 zcela vytlačil již zmiňované pojmenování Lázně Nová Ves. Samotný název obce Konstantinovy Lázně vychází ze jména Konstantin, jehož nositelem byl první z průkopníků lázeňství na panství Bezručice, Konstantin Dominik Löwenstein – Wertheim.

Obec Konstantinovy Lázně vznikla na základě vyhlášky prezidenta zemské správy politické ze dne 10. února 1925, č. 24/1925 Z. z., když se již v roce 1923 samosprávně oddělila se od samospráv obcí Kokašice a Nová Ves. Kromě uváděných katastrů obcí Kokašice (14 domů) a Nová Ves (25 domů), patřily Konstantinovy Lázně ještě do katastrů obcí Břetislav (17 domů) a Poloučany (15 domů). Z těchto územních svazků se musela obec vyvázat postupným vyplacením. Po vyrovnání všech finančních závazků činila celková výměra obecního katastru 180,7 ha.

Od roku 1924 tvořila obec Konstantinovy Lázně součást soudního okresu Bezručice a politického okresu Planá. Po připojení k německé „Třetí říši“ v roce 1938 okres Planá zanikl a obec spravoval tzv. Landrát v Teplé.

Od počátku roku 1924 fungovala v obci tzv. Obecní jednatelská komise, do jejíhož čela byl dosazen Anton Tuschner. V průběhu dalších několika měsíců roku 1924 se obecní agenda neúměrně rozrostla a jako druhý hlavní představitel obce byl určen Heinrich Heinz. Oba tito zástupci státu byli zřejmě pověřeni výkonem plynulého chodu obecní samosprávy do doby, než v obci proběhnou první řádné volby a vedení převezme obecní starosta, potažmo obecní zastupitelstvo. Přestože nelze zjistit, kdy a s jakým výsledkem volby do obecního zastupitelstva v Konstantinových Lázních proběhly (v protokole inv č. 1 chybí), od listopadu

1924 je jako starosta uváděna osoba Heinricha Heinze. Zastupoval jej Karl Markendörfer, který jej o měsíc později na postu starosty vystřídal.

Prudké a nedokumentované změny ve vedení obce v prvním roce její samostatnosti byly nejen vyústěním neznalostí zákonných a úředních povinností, ale také gradací letitých sporů mezi jednotlivými obyvateli lázeňské lokality. Pozdější vývoj to pouze dosvědčuje. Brzy po ustálení politické situace v obci totiž nastalo něco, čeho se někteří odpůrci dosavadních obecních poměrů obávali nejvíce. Došlo k masivnímu rozparcelování obecních pozemků a jejich prodeji k čistě spekulativním účelům. Levně vykoupené pastviny a dříve nevyužité pozemky odkoupilo několik vypočítavých jedinců a se ziskem je zpeněžilo. Nelze pominout, že k velice lukrativnímu nemovitému majetku se dostala řada členů obecního zastupitelstva, která z toho později náležitě profitovala. S ohledem na předešlé informace se, jako možné vysvětlení tlaku na odtržení od obcí Kokašice a především Nová Ves v roce 1923, nabízí myšlenka, že hlavním popudem k tak radikálnímu kroku byla právě vidina několika jednotlivců v možnosti snadno se obohatit.

V čele obecního úřadu stanuli:

představený obce/starosta	funkce od roku	funkce do roku
Heinrich Heinz	11/1924	12/1924
Karl Markendörfer	12/1924	1929
Franz Pittrof	1929	1934
Norbert Teinzer	1934	3/1938
Peter Kaspar	3/1938	8/1938
Viktor Siegl	8/1938	11/1944
Franz Pittrof	11/1944	1945

K uvedenému přehledu starostů je potřeba doplnit několik souvislostí. Ve volbách v roce 1938 zvítězil Peter Kaspar, v měsíci srpnu byl ovšem z funkce odvolán a není jisté bez zajímavosti, že posléze již nefiguroval v řadách členů obecního zastupitelstva. Viktor Siegl zemřel ve funkci v listopadu roku 1944. S ohledem na jeho zásluhy o rozvoj Konstantinových Lázní se obecní rada usnesla neobsazovat v obci znovu místo starosty. Post starosty byl tedy zrušen a funkci nejvyššího úředníka obce zastával dosavadní první přidělenec (Beigeordnete) a zároveň starostův zástupce Franz Pittrof.

II. Vývoj a dějiny archivního souboru

V protokolu z archivní a odborné dohlídky spisů, provedené v budově MNV Konstantinovy Lázně dne 2. listopadu 1955, je uveden přehled písemností vzniklých z činnosti německé obecní samosprávy, uložených ve spisovně MNV.

Z nejasného důvodu je do závěru zápisu vloženo konstatování, že na MNV Konstantinovy Lázně zatím zůstávají německy psané dějiny obce Kokašic a okolí a kronika obce Konstantinovy Lázně s datací 1937.

V EL JAF, zavedeném na základě shora psané prohlídky ke 29. listopadu 1957 je zapsáno, že archivní soubor Obecní úřad Konstantinovy Lázně obsahuje 50 knih, 4 balíky spisů, 18 podacích protokolů a 1 plán. Pouhým porovnáním protokolu a listu JAF je zřejmé, že archivní dohlídka v roce 1955 zdaleka neobsáhla všechny později přijatý materiál. Ledabylý přístup v evidenci písemností při dohlídce spisovny a zároveň při pozdější evidenci v okresním archivu tak nedovoluje přesné určení přijatého materiálu.

Dne 2. září roku 1976 proběhla skartace spisů v sídle MNV Konstantinovy Lázně. Z uvedeného protokolu vyplývá, že ve spisovně se nacházely také zlomky písemností z období německé samosprávy obce z let 1929 – 1945. Do knihy přírůstků však nebyla tato skutečnost vůbec zanesena (č. př. 190/1976 z 13. prosince 1976; 11 kartónů, 100 knih, 1945 – 1970). Došlo zřejmě k tomu, že tento materiál byl pouze fyzicky včleněn do již existujícího archivního souboru.

Kronika obce, zmiňovaná při dohlídce spisovny 2. listopadu 1955, se do okresního archivu nikdy nedostala.

Dne 14. ledna 2000 byl na základě revize archivního souboru AO Konstantinovy Lázně ve Státním okresním archivu v Tachově vypracován seznam písemností, uložených v tomto archivním souboru. Dle tohoto seznamu obsahoval archivní soubor AO Konstantinovy Lázně 51 knih, 17 registraturních pomůcek a 8 kartónů spisů s datací 1893 – 1945.

III. Archivní charakteristika archivního souboru

Materiál archivního souboru AO Konstantinovy Lázně pochází z let [1850] – 1945. Jedná se o 56 úředních knih, 17 podacích protokolů, 7 kartónů písemností a 1 mapa o celkové metrži 1,68 bm.

Vzhledem k umístění obce v oblasti s převažujícím německým obyvatelstvem je v dochovaných písemnostech užíván německý jazyk.

Archivní soubor byl uspořádán podle metodického návodu pro pořádání archivních souborů obcí.

V archivním souboru se nalézají písemnosti I. a II. kategorie.

Fyzický stav archivního souboru je dobrý, pouze podací protokoly, inv. č. 19 – 35, vykazují vlivem nevhodného uložení známky poškození vodou, hlodavci a částečně plísní.

K vnitřní skartaci nebyly navrženy žádné písemnosti.

Přestože počátek činnosti samostatného obecního úřadu v Konstantinových Lázních se datuje rokem 1924, tvoří součást archivního souboru AO Konstantinovy Lázně také materiály z mnohem ranějšího období, kdy byla lokalita součástí katastrů jiných obcí. Jedná se o inv. č. 36 (domovská evidence 1907), inv. č. 56 (lázeňské pobytové listy 1893), inv. č. 65 (stavební záležitosti 1901), inv. č. 137 (situační plán [1850]). Vzhledem k unikátnímu způsobu vzniku samostatné obce a především z důvodu nedílné spojitosti s předmětem lázeňství této lokality by bylo neúčelné tento materiál od archivního souboru oddělit.

Z archivního souboru AO Konstantinovy Lázně byly, při jeho inventarizaci v roce 2007, odděleny písemnosti archivního souboru Standesamt Konstantinovy Lázně. Jedná se o dva kartóny matričních dokumentů z let 1939 – 1945 o celkové metrži 0,24 bm. Pro tento archivní soubor byl zároveň založen nový EL NAD s číslem 1090.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního souboru

Zachovalost archivního souboru AO Konstantinovy Lázně je mimořádná nejen z důvodu odlišnosti celého archivního souboru pro téma lázeňství. Vzhledem k délce existence samostatné obce bylo snazší uchovat všechny důležité písemnosti, vzniklé z činnosti německé obecní samosprávy. Přestože část těchto písemností prokazatelně chybí, jedná o neobvykle ucelený archivní soubor, navíc s jedinečným obsahovým tématem. Unikátní části archivního souboru představují (nepřetržitá řada) protokoly ze zasedání obecního zastupitelstva (inv. č. 1 – 4) a podací protokoly (inv. č. 19 – 35), tvořící také téměř souvislou a nepřerušenu řadu. Samostatnou kapitolu z hlediska významnosti v archivním souboru zastupují písemnosti týkající se lázeňství. Je potřeba zmínit především lázeňské pobytové listy vedené již od roku 1893 (inv. č. 56).

V. Záznam o uspořádání archivního souboru a zpracování archivní pomůcky

Archivní soubor uspořádal a pomůcku sestavil Miroslav Vetrák v květnu roku 2007 ve Státním okresním archivu Tachov.

V Tachově, 18. prosince 2007

Miroslav Vetrák

Příloha č. 1 – Seznam použitých pramenů a literatury

Adressbuch Heimatkunde, Führer, Sagenschatz für den politischen Bezirk Plan – Weseritz und Umgebung, Planá 1926

Zdeňka Hledíková, Jan Dobeš, Jan Janák, Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost, Jihlava 2005

Zdeněk Martínek, Archiv obce, Archivní časopis, roč. 49, 1999

Ortsbuch für den Reichsgau Sudetenland, Haida s. d.

Reichsgesetz und Regierungsblatt für das Kaiserthum Österreich, Vídeň 1849

Reichsgesetz und Regierungsblatt für das Kaiserthum Österreich, Vídeň 1864

Retrospektivní lexikon obcí Československé socialistické republiky 1850 – 1970, Praha 1978

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, Praha 1919

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, Praha 1920

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, Praha 1933

August Sedláček, Místopisný slovník království českého, Praha 1998

Seznam míst v království Českém, Praha 1913

Státní oblastní archiv v Plzni, Průvodce po archivních fondech, svazek 3 Praha 1976

Über Grenzen hinweg, Geschichte, Land und Leute des Plan – Weseritzer Bezirkes Tirschenreuth und Mährling, Tirschenreuth 1984

Příloha č. 2 – Seznam použitých zkratk

AO	archiv obce
č. p.	číslo popisné
EL	evidenční list
EL JAF	evidenční list jednotného archivního fondu
EL NAD	evidenční list Národního archivního dědictví
ev. d.	evidenční
inv. č.	inventární číslo
JAF	jednotný archivní fond
MNV	místní národní výbor
NAD	národní archivní dědictví
NSDAP	nacionálněsocialistická německá strana dělnická (Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei)
Ř. z.	Říšský zákoník
Sb.	Sbírka
s. d.	sine dato (bez datace)
SOkA	státní okresní archiv
Z. z.	Zemský zákoník

Inventární seznam

Obecní úřad od roku 1850 – 1945**Úřední knihy****Knihy všeobecné správy obce**

1	Protokol ze zasedání obecního zastupitelstva	1924 – 1929	K 1
2	Protokol ze zasedání obecního zastupitelstva	1929 – 1932	K 2
3	Protokol ze zasedání obecního zastupitelstva	1932 – 1935	K 3
4	Protokol ze zasedání obecního zastupitelstva	1935 – 1944	K 4
5	Ohlašovací kniha příslušníků cizích obcí zdržujících se na území obce	1924 – 1939	K 5
6	Protokol ze zasedání finanční komise	1931 – 1938	K 6

Evidenční knihy bezpečnosti a veřejného pořádku

7	Kniha evidence lázeňských tax	1933 – 1939	K 7
---	-------------------------------	-------------	-----

Knihy evidence ve věcech spolupůsobení ve státních záležitostech

8	Vojenská ohlašovací kniha	1924 – 1938	K 8
9	Hlavní předmětná kniha pro obecní rozpočet	1944	K 9
10	Daňová kniha příjmů	1942	K 10
11	Daňová kniha příjmů	1943	K 11
12	Daňová kniha příjmů	1944	K 12
13	Daňová kniha výdajů	1942	K 13
14	Daňová kniha výdajů	1944	K 14
15	Daňová kniha výdajů	1942	K 15
16	Daňová kniha výdajů	1943	K 16
17	Daňová kniha výdajů	1944	K 17
18	Daň z hlavy (kniha)	1942	K 18

Spisový materiál**Registraturní pomůcky**

19	Podací protokol	3/1924 – 1/1927	R 1
20	Podací protokol	1/1927 – 4/1930	R 2
21	Podací protokol	4/1930 – 12/1931	R 3

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jednotka
22	Podací protokol	1/1932 – 7/1934	R 4
23	Podací protokol	7/1934 – 7/1936	R 5
24	Podací protokol	7/1936 – 11/1938	R 6
25	Podací protokol	11/1938 – 1/1940	R 7
26	Podací protokol	1/1940 – 1/1941	R 8
27	Podací protokol	1/1941 – 4/1941	R 9
28	Podací protokol	4/1941 – 8/1941	R 10
29	Podací protokol	8/1941 – 11/1941	R 11
30	Podací protokol	11/1941 – 3/1942	R 12
31	Podací protokol	3/1942 – 7/1942	R 13
32	Podací protokol	7/1942 – 12/1942	R 14
33	Podací protokol	5/1943 – 11/1943	R 15
34	Podací protokol	11/1943 – 1/1945	R 16
35	Podací protokol	1/1945 – 5/1945	R 17

Obec a její správa

36	Seznam vydaných domovských listů	1929 – 1938	N 1
	Domovská evidence, domovské listy	1907 – 1938	N 1
37	Nařízení spojená s evidencí osob kartotečním způsobem	1942 – 1943	N 1
	Kartoteční záznamy obyvatelstva	1942 – 1945	N 1
38	Pobytová evidence (všeobecně)	1935 – 1940	N 1
39	Personální a zaměstnanecké záležitosti	1941	N 1
	Pojištění zaměstnanců pro výkon funkce, škoda z povinného ručení	1932 – 1945	N 1
40	Kopie protokolů a pozvánky na zasedání obecní rady a finanční komise	1929 – 1944	N 1
41	Volební záležitosti, volební statistika	1932 – 1937	N 1

Správa obecního majetku

42	Židovská otázka, zestátnění židovského majetku	1941	N 1
----	--	------	-----

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jednotka
43	Rozpočty obce	1930 – 1944	N 2
44	Vedlejší rozpočty školy	1941 – 1942	N 2
45	Účetní závěrky	1930 – 1944	N 2
46	Účetní závěrky chudinského fondu	1933 – 1934	N 2
47	Výkaz půjček	1937	N 2
48	Písemnosti týkající se obecního rozpočtu, zlomky nařízení, pokyny apod.)	1930 – 1941	N 2
49	Nárokování plateb za odebrání služeb a provedených prací	1930 – 1937	N 3
Péče o bezpečnost a veřejný pořádek			
50	Státní příslušnost manželek z vnitrozemí	1941 – 1942	N 3
51	Cizinecká policie, cizí státní příslušníci, pracovně a nuceně nasazení	1940 – 1942	N 3
52	Zajištění bydlení pro uprchlíky, utečenecká agenda	1940 – 1945	N 3
53	Náklady na prověrky krve odebírané při policejních kontrolách	1942	N 3
54	Cizinecký ruch	1938 – 1944	N 3
55	Veřejné cesty a silnice, veřejná doprava a spoje	1929 – 1935	N 3
56	Lázeňské pobytové listy (Kurliste)	1893 – 1932	N 3
57	Hlášení pobytu rekonvalescentů a agenda hotelu Continental	1938	N 3
58	Lázeňské pobyty, ohlášení, evidence	1935 – 1937	N 3
59	Korespondence ohledně vrácení peněz z lázeňských tax, žádosti o ubytování v lázních	1931 – 1942	N 3
60	Korespondence s lázeňským ředitelstvím	1935	N 3
61	Léčebná péče	1929 – 1942	N 3
62	Nemocniční věci a záležitosti Všeobecné nemocenské pokladny	1940 – 1941	N 3
63	Seznamy očkovaných dětí (řazeno dle let a data narození)	1926 – 1937	N 3

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jednotka
64	Výpisy na vydání pracovních knížek	1938 – 1939	N 4
65	Stavební záležitosti, torza plánů domů, žádosti povolení staveb	1901 – 1933	N 4
66	Kompletní stavební dokumentace k obecnímu vodovodu v obci Konstantinovy Lázně	1927 – 1932	N 4
67	Dobrovolný sbor hasičů	1940 – 1942	N 5
68	Elektrifikace	1933 – 1938	N 5
69	Trestní záležitosti, policejní oběžníky a nařízení	1936 – 1938	N 5
Péče o veřejné ústavy a zařízení			
70	Potravinová pomoc potřebným	1936 – 1945	N 5
71	Podpora sociálně slabším	1940 – 1944	N 5
72	Sbírky oblečení, finanční podpora	1941 – 1943	N 5
73	Podpora domácnostem	1942 – 1944	N 5
74	Podpora nezaměstnaným	1932 – 1935	N 5
75	Péče o děti	1939 – 1940	N 5
76	Školství, rozpočty, seznamy studentů	1935 – 1944	N 5
77	Osvobození od rozhlasových poplatků	1940 – 1941	N 5
78	Ochrana cenných předmětů, archivů, knihoven proti leteckým útokům	1941	N 5
Spolupůsobení ve státních záležitostech			
79	Vojenské záležitosti, seznam branců, návrh na válečná vyznamenání	1933 – 1942	N 5
80	Odvody osob dle data narození	1941 – 1945	N 5
81	Poptávka po povolancích	1944	N 5
82	Žádosti o propuštění a vyvázání z armády	1940 – 1943	N 5
83	Nahlášení osob bez státní příslušnosti do stavu aktivních záloh, především vysloužilci a jiní	1942 – 1944	N 6
84	Policejní ohlášení mužů podle data narození	1943 – 1945	N 6
85	Hlášení o stavu koní pro potřeby německé armády	1939 – 1945	N 6
86	Evidence psů pro potřeby německé armády a policie	1941	N 6

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jednotka
87	Protiletectká ochrana a obrana obyvatelstva	1939 – 1945	N 6
88	Shromažďování všech kovových předmětů pro válečné účely	1943	N 6
89	Vyzbrojení civilního obyvatelstva, hlášení stavu zbraní	1944	N 6
90	NSDAP	1940 – 1941	N 6
91	Daňové záležitosti, výkazy o hospodaření s obecními přírážkami	1929 – 1941	N 6
92	Seznamy daňového vyrovnání	1941 – 1944	N 6
93	Daň od obyvatelstva	1941	N 6
94	Seznamy karet daní z mezd	1944	N 6
95	Soudní záležitosti	1929 – 1934	N 6
96	Německá společnost pro pohostinskou kulturu, stanovy	1941 – 1944	N 6
97	Finanční záležitosti, dluhy, pohledávky vůči finančním ústavům, hlášení stavu hypoték, uložení peněz	1933 – 1944	N 6
98	Zemědělství, torza materiálů	1934 – 1941	N 6

Účetní materiál

Účetní knihy

99	Hlavní kniha účetní	1925	K 19
100	Hlavní kniha účetní	1926	K 20
101	Hlavní kniha účetní	1927	K 21
102	Hlavní kniha účetní	1928	K 22
103	Hlavní kniha účetní	1929	K 23
104	Hlavní kniha účetní	1930	K 24
105	Hlavní kniha účetní	1931	K 25
106	Hlavní kniha účetní	1932	K 26
107	Hlavní kniha účetní	1933	K 27
108	Hlavní kniha účetní	1934	K 28
109	Hlavní kniha účetní	1935	K 29

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jednotka
110	Hlavní kniha účetní	1936	K 30
111	Hlavní kniha účetní	1937	K 31
112	Hlavní kniha účetní	1938	K 32
113	Kontovní kniha	1930	K 33
114	Kontovní kniha	1931	K 34
115	Kontovní kniha	1932	K 35
116	Kontovní kniha	1933	K 36
117	Kontovní kniha	1934	K 37
118	Kontovní kniha	1935	K 38
119	Kontovní kniha	1936	K 39
120	Kontovní kniha	1937	K 40
121	Kontovní kniha	1940	K 41
122	Kontovní kniha	1941	K 42
123	Kniha příjmů a výdajů	1939	K 43
124	Kniha příjmů a výdajů	1940	K 44
125	Kniha příjmů a výdajů	1941	K 45
126	Pokladní deník	1924	K 46
127	Pokladní deník	1932	K 47
128	Pokladní deník	1936	K 48
129	Pokladní deník	1937	K 49
130	Pokladní deník	1940	K 50
131	Pokladní deník	1941	K 51
132	Kniha pokladní uzávěrky	1942 – 1944	K 52
133	Likvidační strazza	1935	K 53
134	Likvidační strazza	1937	K 54
135	Likvidační strazza	1939	K 55
136	Souhrnná zúčtovací kniha	1939 – 1943	K 56

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jednotka
Ostatní materiál			
137	Situační plán Lázní Nová Ves (Situationsplan Bad Neudorf) 42 x 34 cm, papír, kolorovaný, perokresba, patrně 1/4 torzo plánu celé lokality; (připojen list papíru opatřený značkami a vysvětlivkami o velikosti 27 x 21 cm)	[1850]	M 1
138	Ostatní písemnosti dokumentačního charakteru (letáky, tiskoviny, brožury, propagační materiál)	1934 – 1940	N 7

Název archivu:	Státní okresní archiv Tachov
Název archivní pomůcky (archivního souboru):	Archiv obce Konstantinovy Lázně
Značka archivního souboru:	AO Konstantinovy Lázně
Časový rozsah:	[1850] – 1945
Počet evidenčních jednotek:	81 (56 úředních knih, 17 podacích protokolů, 7 kartónů, 1 mapa)
Počet inventárních jednotek:	138
Rozsah bm:	1,68 (0,66 knihy, 0,24 podací protokoly, 0,77 kartóny, 0,01 mapa)
Stav ke dni:	18. prosince 2007
Archivní soubor zpracoval(a):	Miroslav Vetrák
Pomůcku sestavil(a):	Miroslav Vetrák
Počet stran:	21
Počet exemplářů:	6
Pomůcku schválil:	Mgr. Jan Edl